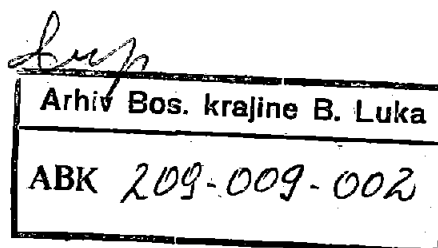

Jovica 408:

USTANAK U MEDJUVODJU

Krajem jula 1941. kada je došlo do sukoba sa žandarmima u selu Medjuvodju, zatekao sam se kod kuće. Toga dana, 29. jula, žandarmi sa Knežice bili su u Košutoj i uz put su stigli mojoj kući. Jednom je bilo ime Stevo, drugome se ne sjećam imena. Oni su i za vrijeme bivše Jugoslavije službovali u Knežici, pa su poznavali ovaj kraj i navraćali pojedina kućama.

Prije toga po selu su stvarane grupe radi eventualnog pružanja otpora okupatoru i ustaškoj vlasti. Ja sam dobio zadatak da okupljan mladiće i da sa njima razgovaram o tome da budu spremni ako treba da se suprotstave neprijatelju. Uglavnom se mislilo na ustaše i žandarme koji su nakon uspostavljanja ustaške vlasti počeli da terorizuju narod. Ovakav zadatak meni je dao Mилоš Biljegović. Sa njima sam bio u dobrim odnosima za vrijeme bivše Jugoslavije, jer je kao učitelj služio u našem selu. Mилоš je često navraćao našoj kući. Sa njima je dolazio i Đirko Pekić, također učitelj, ali on prvih mjeseci okupacije i prilikom dizanja ustanka nije bio kod nas, već negdje oko Petrovca.

Sastanak sa mladićima iz zaseoka Slozovače održali smo uveče na jednoj njivi. Tu su bili sinovi Rušana Burazor, Ratko i Perica Burazor, koji su poginuli u toku rata, zatim Pere Kos i još neki, uglavnom mladići koji nisu slušili vojsku. Među njima je nekoliko njih te godine trebalo da ide na odlučujuće vojnog roka.

Žandarmi koji su taj dan navratili, izgleda da su nešto osjetili, ali nisu ništa preduzimali. Otišli su kući Vejanovića i tu zanoćili. Tek sutradan je došlo do sukoba sa njima. Naime, koliko mi je poznato, prvi napad je bio na ustaše koji su došli kod Koje Latinovića.

Kada je došlo do sukoba, dobio sam ceduljicu od Miloša Biljegovića koji mi je saopštavao da mi odozgo krenemo, jer je počeo ustanak. Pošao sam sa grupom ljudi iz našeg zaseoka među kojima su bili i oni mladići koje sam ranije pripremao i vodio sa njima razgovor o pripremi za ustanak. Iste večeri krenuli smo u pravcu Bosanske Dubice, ali smo se vratili i onda je došlo do uspostavljanja položaja tzv. fronta prema Bosanskoj Dubici. Ustaničima komanduje Miloš Biljegović, rezervni oficir, dok je Boško Biljegović organizator i rukovodilac ustanka. Nakon nekoliko dana na frontu na Kruškovcu pozvao me je Boško Biljegović i saopštio mi da ću sa njim krenuti da obidjemo položaje ustanika prema Bosanskoj Dubici, Bosanskoj Kostajnici i Prijedoru. Prvo smo obišli front na Kralencu gdje se nalazio Nikola Luketić, učitelj iz Brazyovaca, rukovodilac ovoga dijela fronta. Poslije smo išli na Balj kod Bosanske Kostajnice /frontom je rukovodio Miloš Bajalica/. Odlazili smo i prema Prijedoru u Palančište kao i na Karan. U Palančištu su bili dr Mladen Stojanović i Osman Karabegović. Kada smo se vraćali sa Balja sa nama je pošao i bivši jugoslovenski oficir koji se našao na strani ustanika. On je došao na Kruškovac i predlagao je da se na našim položajima iskopaju rovevi i tranšeje, ali se rukovodioci ustanka nisu sa tim saglasili. On se poslije udaljio od nas i ne znam šta je bilo sa njim.

Na Balj smo išli preko Knežice. Sjećam se da smo tamo našli Stanka Ticu, koji je ovdje bio komandant kasarne, gdje su ranije živjeli žandarmi. Tu nas je Tica dočekao i raportirao Bošku rekavši da se neki nalaze u Zatvoru. Našli smo žandarna koji je zarobljen i pritvoren ovdje, sa kojim sam se prije rata poznao. On me je pitao šta će biti sa njim. Rekao sam mu da se ne plaši ako je siguran da nije činio zlodjela i da će se

njegovo držanje ispitati.

Tako smo proveli prvih dvadesetak dana avgusta 1941. Oko 21. avgusta došlo je do jačeg nadiranja ustaša iz "osanske Dubice" pa je "pukao" front na Kruškovcu. Tako se govorilo kada su ustanici napustili frontalnu borbu.

U te vrijeme Boško Biljegović nalazio se u Medjuvodju kod Miloša Jajčanina. Dobio sam tada zadatak da krenem prema Palančistu i da pronadjem dr. Mladena Stojanovića i Osman Karambegovića. Rekao mi je da ću ih pronaći negdje prema Palančistu oko Čupića brda. Dobio sam pismo za Mladena. Pronašao sam Mladena i Osmana više Bokana, na mjestu zvanom komanda. Toga dana oni su krenuli za Kozaru jer je i kod Prijedora došlo do napuštanja fronta pa su ustaše krenule u sela. Išli su cestom prema Knežici paleći kuće u selima i ubijajući uhvaćene. Sa ustašama je išao i Marko Drča, trgovac iz Jelovca.

Kada sam našao Mladena i Osmana sa njima je bilo oko 50 naoružanih ustanika od Prijedora. Predao sam pismo i ispričao im kakvo je stanje prema Bosanskoj Dubici. Mladen mi je dao pismo za Boška i rekao mi da kažem Bošku da oni kreću u Kozaru te da i on pođe sa grupom ustanika. To je, kako sam tada razumio, značilo da se napušta frontalni način borbe i da se više frontovi neće držati.

Vratio sam se u Medjuvodje. Našao sam Boška kod orkve u Medjuvodju, u zaseoku Urnovci. Predao sam mu pismo Mladenovo. Boško mi je rekao da bi opet trebalo, ako mogu, da nadjem Mladena i Osmana. Našao sam drugog konja i pošao za grupom ustanika sa kojima su krenuli Mladen i Osman. Toga dana ustaše su kretale od Kruškovca i palile sela. Beginuo je moj dobar stari drug Skrobić iz Vlačkovca. Prilikom polaska Boško mi je rekao da ga vjerovatno više neću naći na mjestu zvanom Komanda.

Zbog toga sam krenuo uz rječicu Klječanicu kroz Kozaru.

U širokoj luci susreo sam dva nasrružena ustašnika. Oni su bili iz grupe sa kojom se nalazi Mladen i Osman, a pošli su da traže hranu. Interesovao sam se gdje se nalaze Mladen i Osman. Na izvjesnim nepovjerenjem, rekli su mi da su oni daleko i da se sada nalaze na jednoj kosi, ali nisu znali kako se ona zove. Meni su rekli da, kada dođem na Sastavke, gdje se sastaju rječice Klječanica i Gračanica, krenem uz jednu kosu. Inače neću znati stazu kojom su otišli, jer su oni na tu stazu stavili lišće da ih neprijatelj ne bi mogao po stazi pronaći. Stigao sam u Sastavke i krenuo uz stranu, uz kosu. Išao sam dok sam mogao na konju, ali kako je kasnije strana postajala sve viša i strmija ostavio sam konja i krenuo pješke. Uskoro sam pronašao grupu drugova sa Mladenom i Osmanom. Odmarali su se na čistom ravničastom proplanku. Kada sam stigao među njih, Mladen se iznenadio jer sam istoga dana bio kod njih. Prdao sam mu pismo. Boško je, mislim, javljao kada će krenuti u Kozaru i gdje će da se sastanu. U grupi sa Mladenom i Osmanom bilo je oko 40-50 drugova. Priprezali su jelo, ali su imali vrlo malo hrane. Sjetim se da je Osman dijelio nešto hrane i izgleda da se ovim htjelo dati ljudima do znanja da će biti poteškoća sa hranom. Prvi put sam od njih tada čuo da će biti vrlo teško i da se na poteškoće treba privikavati, zatim da se ne treba držati samo svojih sela i da će morati krenuti u druge krajeve. Sjetim se da su dijelili komad pogače, pa je svako dobijao po male parče. Osman je davao i meni malo parče, koje je izgleda bilo njegovo. Nisam uzeo jer sam prije polaska u Kozaru rušao.

Kad sam se vratio u Medjuvodje već su se sakupljali drugovi koji su napustili front prema Bosanskoj Dubici na Kruškov-

cu i kretali se prema Kozari. Sa njima su krenuli Boško i Miloš Miljegović. Drugog dana, kada smo stigli ispod Vitlovske odlučeno je gdje ćemo da se smjestimo. Grupa je bila nešto manja od one koja je krenula sa Mladenom i Osmanom. Nisu još bili stigli svi drugovi, jer su se neki zadržali u Košutoj. Utkoro će doći i grupa drugova koja se nalazila na položaju na Komlencu. Svi smo se našli na Vitlovskoj, u Kozari, i počeli da živimo novim životom, u teškim uslovima.

Obzirom da to da smo se našli u šumi trebalo je da obezbjedimo hranu. Tada su Boško i Miloš Miljegović odredili mene i Miloša Jajčanina da se vratimo u selo radi prikupljanja hrane. Po istom zadatku već je ostao u selu Radovan Miljatović, koji je bio član KPJ. I Milorad Miljatović, brat Radovanov, također je bio član Partije, te Kojo Latinović i još neki. Svi su oni ostali u selima sa određenim zadacima. Među njima su bili i Veljko Milinović i Mile Marković.

Meni je rečeno da prikupljam i otpremam hranu za drugove na Vitlovskoj. U prvo vrijeme, dok grupa na Vitlovskoj nije brojčano ojačala, hrana je nošena, ali je kasnije otprema zaprtvana. Došlo je do stvaranja čete na Vitlovskoj, napravljene su barake i ustaljen logor. Borci su počeli da žive vojničkim životom. U selima se sakupljala hrana za borce. Hranu su odvozili ljudi za koje se smatralo da su sigurni i povjerljivi. Narod je veoma rado davao hranu i tu nije bilo nikakvih poteškoća. Prosto nije bilo porodice i čovjeka koji nije davao ono što je od njega traženo. Kada su partizani počeli da izvedu akcije, narod je sa još većim oduševljenjem pomagao i davao svu što je imao i mogao. Narod je to smatrao obavezom prema svojoj vojsci, prema svojim borcima i sinovima. Više je hrane sakupljeno nego što je bilo potrebno. Otuda se ukazala potreba da se prave magacini i skloništa u koja smo spremali žito i osta-

le namirnice. Blizila se i zima 1941/42. Računalo se i na du-
ži boravak u Kozari, bez obzira na to što je pokret na Kozari
pred kraj 1941. poprimio šire razmjere.

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-009-002